

Спеціалізованій вченій раді К 71.831.02
Подільського державного аграрно-
технічного університету

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Місюка Миколи Васильовича на дисертаційну роботу

Зеленчук Ірини Борисівни

**«Формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств
в контексті економічної безпеки»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за

спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Розвиток ринкової економіки, економічні та соціальні перетворення в Україні, суттєвими ознаками яких є інноваційний шлях розвитку, приєднання держави до Світової організації торгівлі, посилення конкуренції на ринку висувають більш високі вимоги до наукових економічних досліджень щодо забезпечення конкурентоспроможності продукції на ринку.

Сучасний стан конкурентоспроможності вітчизняних підприємств молочної промисловості свідчить про те, що вони працюють в умовах обмежених сировинних, технічних та фінансових ресурсів, низької купівельної спроможності населення при формуванні високих цін на молоко і молочні продукти, низького рівня використання на практиці сучасних інструментів стратегічного управління і, як наслідок, низької конкурентоспроможності продукції більшості підприємств галузі на внутрішньому та зовнішньому ринках. Частка України у світовому виробництві молока зменшилась з 4,5% у 1990 році до 1,4% у 2014 році.

Низьким залишається споживання молокопродуктів населенням, при раціональній нормі 380 кг молока на одну особу в рік фактично у 2014 році було спожито 247 кг. У зв'язку з цим посилюється значення вирішення проблеми формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств на організаційно-методичному рівні.

У зв'язку з цим посилюється значення вирішення проблеми формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в контексті економічної безпеки у довгостроковій перспективі. Тому проведення наукових досліджень з даної проблеми викликає практичний інтерес, а тема дисертаційної роботи є надзвичайно актуальною.

2. Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами. Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за темою «Наукове обґрунтування соціально-економічного розвитку проблемних регіонів України» (номер державної реєстрації 0110U008125), в рамках якої використано обґрунтовані у дисертації напрями забезпечення економічної безпеки за окремими функціональними складовими, а саме: фінансовою, техніко-технологічною, екологічною, інформаційною, інтелектуальною і кадровою, в основу яких покладено забезпечення конкурентоспроможності підприємства шляхом планування комплексу необхідних заходів, оперативної реалізації запланованих дій та протидії існуючим та виникаючим загрозам.

Основні теоретичні положення та практичні результати дослідження апробовані на 7 наукових конференціях. Певна частина їх доведена до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, впроваджені в господарську практику, що підтверджується документально.

3. Обґрунтованість і достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій. Наукові положення, висновки і пропозиції, представлені в дисертації, достатньо обґрунтовані, логічні та достовірні. Поставлена мета, що полягала в теоретичному

обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з формуванням конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в контексті економічної безпеки, дисертантом досягнута.

Дисертаційна робота має логічну побудову, а ознайомлення з її змістом свідчить про комплексний підхід до проведеного автором дослідження.

Основою дослідження є огляд широкої теоретичної бази. Автором розглядаються як фундаментальні джерела, так і сучасні наукові роботи відносно особливостей функціонування підприємств молокопереробної промисловості, розглянута роль та розуміння категорії «конкуренція» та «конкурентоспроможність» в межах відомих теорій. Здобувачем представлено аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як В.Г. Андрійчук, П.С. Березівський, В.І. Бойко, С.В. Васильчак, П.І. Гайдуцький, Т.Г. Дудар, В.Н. Зимовець, М.М. Ільчук, Ю.С. Коваленко, О.В. Крисальний, В.Я. Месель-Веселяк, М.В. Місюк, Т.Л. Мостенська, У.Я. Петриняк, П.Т. Саблук, В.В. Юрчишин, А. Сміта Д. Рікардо, К. Маркс, А. Маршалл, Е. Чемберлен, М. Портер і інші.

Роботу позитивно характеризує достатньо критичний, аналітичний підхід здобувача до висновків і положень, які зроблені в працях інших авторів. Виявлені автором проблеми на теоретичному та практичному рівні підкреслюють необхідність подальших досліджень та їх практичного вирішення.

У першому розділі висвітлено теоретичні засади формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в контексті економічної безпеки.

Автором досліджено та удосконалено сутність поняття «конкурентоспроможність підприємства в контексті економічної безпеки», як здатність за допомогою ключових компетенцій ефективно використовувати виробничі, технічні, трудові, фінансові ресурси та як стан, який визначає перспективи його подальшого розвитку, можливість протидіяти через загальні і спеціальні заходи загрозам і сприяти реалізації економічних

інтересів, досягненню стратегічних цілей, що дасть реальну та потенційну спроможність виробляти молочну продукцію, яка за якістю та ціною, іншими характеристиками буде більш принагідна (користуватися більшим попитом на ринку) для споживачів, ніж продукція конкурентів, здатність займати стабільне місце на ринку і забезпечувати економічну безпеку підприємства. (підрозділ 1.1).

Автором сформовано методичні підходи на основі SWOT- аналізу, які дозволяють виявити сильні та слабкі сторони молокопереробного підприємства, загрози та можливості, зв'язок між ними в певних умовах, що дасть можливість визначення конкурентної стратегії розвитку в контексті забезпечення економічної безпеки (підрозділ 1.2).

Здійснено класифікацію конкурентних переваг молокопереробного підприємства за рядом ознак з урахуванням системи детермінант на внутрішні і зовнішні, де базисом загальної конкурентної переваги підприємства є переваги внутрішні.

У другому розділі викладено результати оцінки рівня конкурентоспроможності молокопереробних підприємств Львівської області в контексті економічної безпеки (підрозділ 2.1). Зокрема, проведено оцінку рівня конкурентоспроможності молокопереробних підприємств як об'єкту дослідження, проаналізовано економічні показники функціонування молокопереробних підприємств Львівської області, структуру ринку молочної продукції.

У третьому розділі автором намічені шляхи забезпечення підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в умовах поглиблення євроінтеграції, запропоновано механізм створення молочного кластеру в області та запропоновано схему налагодження інтеграційних зв'язків між суб'єктами ринку молочної продукції.

Таким чином, за критерієм обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, робота Зеленчук І.Б цілком узгоджується з відповідними вимогами МОН України.

4. Оцінка висновків здобувача щодо практичного значення одержаних результатів та можливі шляхи використання результатів дослідження. Теоретичні положення дисертаційної роботи автором достатньо переконливо реалізовано у практичних результатах власних досліджень. Практична цінність представленої роботи полягає саме в обґрунтуванні реальних і чітко визначених напрямках подальшого забезпечення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в контексті економічної безпеки.

5. Повнота викладення основних результатів. Дисертаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (257 найменувань), представлена на 226 сторінках комп'ютерного тексту, містить 32 таблиці, 31 рисунок та 2 додатки. За обсягом і структурою робота відповідає вимогам ВАК України. Дисертація пройшла необхідну апробацію: основні її положення доповідалися на 7 науково-практичних конференціях. По темі дисертації опубліковано 13 наукових робіт, у т.ч. 6 – у фахових виданнях. Наведені публікації повною мірою відображають основні наукові результати дисертації.

6. Оцінка мови, стилю й оформлення дисертації та автореферату. Дисертація виконана діловою українською мовою. Наукові терміни, що вживаються в дослідженні, є загальноновизнаними. Викладення завдань і результатів досліджень, положень наукової новизни, висновків і рекомендацій є доступним для сприйняття, логічним та добре структурованим.

Автореферат відповідає змісту дисертаційної роботи, виконаний грамотно та з використанням сучасної наукової термінології. Оформлення дисертації та автореферату відповідає вимогам державних стандартів і МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Критичний аналіз сформульованих у дисертації тверджень, висновків і практичних рекомендацій свідчить, що в роботі мають місце окремі

положення, які є або дискусійними, або до яких є зауваження. До них, зокрема, можна віднести:

- в першому розділі доцільно було б розглянути зарубіжний досвід формування конкурентоспроможності і можливих напрямів його імплементації до умов розвитку молокопереробних підприємств в Україні (розділ I);

- автору не вдалося визначити вплив обсягу виробництва молока на конкурентоспроможність молокопереробних підприємств. Із аналізу не зрозуміло на скільки знизився рівень конкурентоспроможності молокопереробних підприємств із-за зниження виробництва сировини (розділ II);

- в роботі бажано було б згрупувати таблиці з 2.16 по 2.18, з 2.19 по 2.21, з 2.22 по 2.24 в одну по кожному показнику та проаналізувати оцінку рівня конкурентоспроможності молокопереробних підприємств, що дало б можливість примініти інші методи оцінки конкурентоспроможності;

- в підрозділі 3.2 «Маркетингові інструменти у забезпеченні конкурентоспроможності молокопереробних підприємств» доцільніше було б показати реалізацію товарної, цінової, логістичної, комунікативної політик, що представляють комплекс маркетингу, який забезпечить конкурентоспроможність молокопереробних підприємств. Зміст даного підрозділу, викладений автором, носить більше аналітичний характер;

- потребують уточнення деякі економічні показники (таблиця 2.14);

- в дисертації не вдалось уникнути автору стилістичних огріхів та редакційні погрішності, що порушують зміст наукового стилю дисертації

Проте відмічені зауваження жодною мірою не знижують важливість дисертаційної роботи та не впливають на загальну її позитивну оцінку. Вони можуть бути орієнтиром автору для подальших наукових досліджень в цьому актуальному напрямі.

8. Загальний висновок. Дисертаційна робота Зеленчук Ірини Борисівни «Формування конкурентоспроможності молокопереробних

підприємств в контексті економічної безпеки» виконана на актуальну тему, має достатній рівень обґрунтованості, достовірності та є завершеним науковим дослідженням. У дисертації автором отримані науково обґрунтовані результати, які у своїй сукупності розв'язують важливі наукові завдання формування конкурентоспроможності молокопереробних підприємств.

Дисертація має наукове та практичне значення, порядок викладення матеріалу відображає послідовність проведеного автором дослідження. Зміст дисертаційної роботи відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну дослідження, значущість отриманих результатів для науки і практики, відповідність дисертації вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, вважаю, що **Зеленчук Ірина Борисівна** заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,

декан економічного факультету

Подільського державного аграрно-

технічного університету

М.В. Місюк

